

Dålig socialpolitik bär skulden för arabvärldens problem



De svåra sociala utmaningar som möter arabiska och muslimska befolkningar överskuggas ofta i västerländsk media av problemet med politisk islam, skriver Rana Jawad.

Text: Rana Jawad

Den Islamiska statens (ISIS) snabba framväxt har överraskat många Mellanösternexperter. Plötsligt har en ny islamistisk politisk rörelse tagit över al-Qaidas roll som det globala samhällets fiende nummer ett och upprättat en islamisk stat, ett kalifat, som rymmer stora områden i Irak och Syrien.

ISIS ser sig själva och sitt utropade kalifat som ett sätt att upphäva den historiska uppgörelsen mellan de ledande europeiska kolonialmakterna efter första världskriget, som i sin tur gav upphov till de flesta av dagens nationella gränser i Mellanöstern.

Inget symboliserar det tragiska tillståndet i arabisk politik tydligare än ISIS. Den arabiska världen tycks nu i snabb takt falla ner i ett politiskt moras, bara några år efter euforin över den arabiska våren. Upplösningen av de gamla diktaturerna i Libyen, Tunisien, Egypten och Syrien har öppnat en Pandoras ask med sekteristiska, etniska och klanmässiga skiljelinjer som levt kvar det senaste århundradet under de hårdföra polisstaterna förtryck.

Och ju mer kaotisk regionen blir, desto mer desperat och frustrerat blir sökandet efter en vettig förklaring.

Bristfälligt styre

Enligt många västerländska regeringar och merparten av västerländsk media har de flesta arabiska länder aldrig kunnat styra sig själva effek-

tivt. De saknar strukturer för effektiv demokratisk samhällsstyrning och rättsstatsprinciper och de plågas av korruption och är alltför påverkade av traditioner som gynnar ett paternalistiskt regelsystem.

Framväxten av ISIS är ännu ett exempel på hur många arabstater, som egentligen aldrig fått uppleva hur deras nationsbyggande från frigörelsen har fullbordats, nu fortfarande tampas med dagens feodala krigsherrars nycker.

I den meningen förkroppsligar ISIS den bakåtsträvande och reaktionära innebörden i ”politisk islam”. Den arabiska världen är av strategiskt intresse för västvärlden tack vare oljan; i bästa fall finansierar förmögna Golfstater fotbollsklubbar, bil- och hästkapploppningar och Londons skyskrapor. Men utöver detta, åtminstone sett från väst, är det svårt att se vad den arabiska regionen står för i världen idag.

Men i regionen läser man utan tvekan den berättelsen på ett helt annat sätt.

För mycket inblandning

Arabiska politiker och nyhetskommentatorer har en förkärlek för konspirationsteorier. Mycket av det lidande som arabländerna har upplevt skylls ofta på amerikansk-israeliska intressen och delvis även på brittiskt intrigerande mot långsiktig stabilitet i arabländerna. Den gamla koloniala taktiken ”söndra och härska” har inte glömts bort.

En stor del av detta tänkande kommer från spänningen mellan olika stater och rörelser – Syrien, Iran, och libanesiska Hizbollah – och Israel, med konflikten om Palestina

som är mer laddad än på många år.

I deras ögon är mycket av konflikten i arabvärlden – och mellan sunni och shia i synnerhet – den senaste i en lång rad av konspirationer för att försvaga anti-israeliska stämningar och dra in arabvärlden i interna konflikter och slutligen avveckla såväl de stater som gör motstånd som Hizbollah. I ett sådant scenario är den mörka sidan av Golfstaternas rikedom finansieringen av radikala rörelser som ISIS.

Situationen är alltså att många i arabländerna är så upptagna med att slåss och döda varandra att de inte tar sig an de sociala utmaningar som orsakar dem verklig skada – oenighet, arbetslöshet, fattigdom och social ojämlikhet.

Bättre politik behövs

Det här är den felande länken i både den politiska och massmediala debatten om ISIS. Moderna islamistiska sociala rörelser hävdar ofta att islam är lösningen på alla sociala och politiska svårigheter som drabbat arabiska befolkningar. Det speglar det faktum att under diktaturen var den enda livskraftiga plattformen för politiska protester i arabvärlden den islamiska identiteten; det fanns inget civilsamhälle och ingen föreningsfrihet. Efter diktaturen var religiös identitet den oundvikliga positionen att falla tillbaka på för de politiska organisationerna.

De svåra sociala utmaningar som möter arabiska och muslimska befolkningar överskuggas ofta i västerländsk media av problemet med ”politisk islam”. Arabländerna har högst andel arbetslösa i världen och de har inte industrialiserats tillräck-

ligt – eller i vissa fall inte alls – för att kunna utveckla arbetskraftens kompetens och kunskapsbas.

Ännu värre är att deras beroende av inkomster från olja, gas eller utländska överföringar som är knutna till dessa industrier, har lett till svag ekonomisk tillväxt och motverkat att humankapitalet utvecklats.

Dragkraften hos politisk islam är en känsla av social förskjutning och ett sökande efter identitet och oberoende för den arabiska nationen. Men arabländernas invecklade politiska situation och misslyckade ekonomi gör en sådan utgångspunkt fruktansvärt närstyrt även bortsett från den ideologiska extremismen hos islamistiska rörelser.

Alltför länge har frågan om socialpolitik i arabländerna åsidosatts av våldsamma politiska konflik-

ter och dessa stater måste verkligen börja använda politiken för att formulera en förlorad känsla för vad som är det gemensamma bästa. En viktig dimension av en sådan reform är att arabländerna måste omförhandla sin plats i den bredare politiska ekonomin. De måste vara mindre fientligt inställda till politiskt inflytande från allierade i både Mellanöstern och väst och mer mottagliga för vad deras befolkning vill.

Tills det händer, kommer terrorn att fortsätta.

Rana Jawad undervisar i socialpolitik vid University of Bath. Hon är även grundare till MENA social policy network.

Fundera kring texten

Hur menar artikel-författaren att synen på ISIS skiljer sig i väst och hur man ser på situationen i Mellanöstern?

I artikeln hävdas att många människor söker sig till moderna islamistiska rörelser. Fundera på vad det kan ha för orsaker.

Vad krävs enligt artikeln för att terrorn i Mellanöstern ska upphöra?